

Den norske tannlegeforenings Tidende

112. ÅRGANG – 2002

Redaktør: Gudrun Sangnes

LEDER

Om ledere – og om det nye året.....	2
Tema Antibiotika.....	3
Fortsatt god oral helse – vil det vare?.....	254
Det ”nye” NTF.....	367
Sommersol uten agurker.....	618
Der tannhelsepersonell møtes.....	774
Karius og Baktus gjør comeback.....	827
Året for avgjørelser.....	887

PRESIDENTEN HAR ORDET

Bleking og gullsmykker – om tannlegens rolle.....	79
Hvordan fordele de offentlige oppgavene.....	159
Tid for konsolidering – helseministeren ønsker samarbeid.....	211
Når gamle Hansen blir ”gruppe c”.....	255
Politiske signaler og tallenes tale.....	415
Når ulykken er ute.....	575
Journalføring og tannlegens rettsikkerhet.....	619
”Ikke stol på tannlegen”.....	775
Prioriteringer.....	888

FAGARTIKLER

<i>Altenau, Anne Christine og Anne Bjørg Tveit:</i> Skjemmende flekker i emaljen behandlet med mikroabrasjon og bleking – et pasienttilfelle.....	422
<i>Bjelland, Anne Karen:</i> Det vellykkede smilet.....	220
<i>Bjørndal, Lars:</i> Dentinaries: Udvikling og klinisk håndtering. Buonocore Memorial forelesning 2002.....	626
<i>Bolstad, Anne Isine:</i> DNA mikromatriser – små brikker med store konsekvenser.....	890
<i>Bondevik, Olav:</i> Forandringer i ansikt og okklusjon fra 23- til 34-årsalder.....	582
<i>Dahl, Jon E. og Ulla Pallesen:</i> Bleking av tenner. Effekter, varighet, bivirkninger og etiske betraktninger.....	368
<i>Gjerdet, Nils R. og Tore Morken:</i> Epikutantesting ved mistenkte pasientreaksjoner mot odontologiske materialer.....	380
<i>Grytten, Jostein, Irene Skau og Dorthe Holst:</i> Hvor skjevfordelte er tannlegene i Norge?.....	172
<i>Haugstad, Anita, Amandeep K. Sirpal, Maria Sheikh og Sigrid I. Kvaal:</i> Melketannsfrembrudd hos barn med pakistansk bakgrunn født i Norge.....	782
<i>Holst, Dorthe, Jostein Grytten og Irene Skau:</i> Tannlegestudenters planer og forventninger til arbeid i tannhelsetjenesten.....	776

<i>Jacobsen, Nils, Arild Stenvik og Hans R. Haanæs:</i> Avbrutt odontologistudium i Oslo, omfang og årsaker.....	588
<i>Jantzen, Erik og Ingar Olsen:</i> Helicobacter pylori har sin nisje i magesekken, men den kan også påvises i munnhulen.....	828
<i>Løkken, Per og Kari Gravem Kvakstad:</i> Medikamentell kontroll av tannbehandlingsangst.....	160
<i>Olsen, Ingar:</i> Hvorledes kan marginal periodontitt tenkes å bidra til utvikling av kardiovaskulære sykdommer?.....	416
<i>Olsen, Ingar, Erik Jantzen og Nils Skaug:</i> Legionella og andre mikrober i vann fra dentaluniten – et helseproblem?.....	374
<i>Roll, Ellen Bruzell, Jon E. Dahl, Bjørn Johnsen og Terje Christensen:</i> Se opp for lys fra herdelamper.....	576
<i>Skaare, Anne, Nina Skogedal og Anne Grethe Myhre:</i> Hypofosfatasi – prematur felling av primære tenner. Belyst ved en kasuistikk.....	216
<i>Steinsvoll, Svein og Anne Merete Aas:</i> En pasient med periodontitt, oral candidiasis og uoppdaget hiv-infeksjon.....	212
<i>Åstrøm, Anne Nordrehaug:</i> Atferdsteori og forebyggende tannhelsearbeid.....	620
<i>Åstrøm, Anne Nordrehaug:</i> Utvikling av tannhelseatferd blant norske skoleelever i tidsrommet 1985–97.....	428

TEMA: ORAL HELSE I NORGE

<i>Ambjørnsen, Eirik, Tony Axéll og Birgitte M. Henriksen:</i> Er tannhelsen hos eldre så dårlig som vi tror?.....	272
<i>Attramadal, Audun:</i> Norske barns orale helse er god.....	260
<i>Espelid, Ivar:</i> Ungdoms orale helse i Norge ved tusenårsskiftet.....	266
<i>Eriksen, Harald M.:</i> Voksnes tannhelse i Norge i bedring.....	270
<i>Haugejorden, Ola:</i> Tannhelsesituasjonen i Norge – holder prognosene for tannhelseutviklingen?.....	256

NORDISK TEMAHEFTE: ANTIBIOTIKA

<i>Asikainen, Sirkka, Gunnar Dahlén, Björn Klinge, Ingar Olsen och Jytte Westergaard:</i> Antibiotika ved parodontala behandlingar.....	92
<i>Budtz-Jørgensen, Ejvind og Jens Kølsten Petersen:</i> Antimykotika – preparater, virkningsmåte og håndtering.....	110

<i>Dahlén, Gunnar och Ellen Frandsen: Allmänt om orala infektioner</i>	4
<i>Gutschik, Ernö: Profylaktisk anvendelse af antibakterielle midler i tandlægepraksis</i>	80
<i>Handal, Trude og Ingar Olsen: Antibakteriell resistens med vekt på betalaktamaser</i>	20
<i>Heimdahl, Anders: Antibiotika i käkkirurgisk verksamhet</i>	86
<i>Høiby, E. Arne og Dominique A. Caugant: Resistensbestemmelse og resistensutvikling hos bakterier</i>	26
<i>Kontinen, Yrjö T. och Liisa Kontinen: Antibiotika inom oralmedicinen</i>	104
<i>Løkken, Per, Ingar Olsen og Olav Spigset: Antibiotika – medikamentelle interaksjoner</i>	36
<i>Meurman, Jukka H. och Christian Lindquist: Livshotande odontogena infektioner</i>	10
<i>Midtvedt, Tore: Antibiotika – interaksjoner med vertsfaktorer</i>	42
<i>Olsen, Ingar, Hikka Helovuo og Per Løkken: Antibiotikainduerte superinfeksjoner</i>	46
<i>Sundqvist, Göran och Markus Haapasalo: Antibiotika vid endodontiska behandlingar</i>	98
<i>Sandven, Per: Gjærsopp – resistensbestemmelse og resistensutvikling</i>	116
<i>Sällberg, Matti och Peter Lundholm: Antivirala substanser och terapier</i>	122
<i>Solberg, Claus Ola: Tiltak for å unngå resistensutvikling mot antibiotika</i>	32
<i>Sullivan, Åsa och Carl Erik Nord: Antibiotika – preparat och verkningsmekanismer</i>	14

RAPPORT FRA BIVIRKNINGSGRUPPEN

Fjerning av amalgamfyllinger.....	50
Utredning av kontaktallergiske reaksjoner mot dentale materialer.....	384

SPØR NIOM

<i>Hensten-Pettersen, Arne, Nils Roar Gjerdet og Tore Morken: Allergi overfor dentale materialer</i>	437
<i>Ivar A. Mjør: Fyllingers levetid</i>	896
<i>Ørstavik, Dag, I. Eystein Ruyter og Markus Haapasalo: Rotfyllingsmetoder med guttaperka</i> ...	226
<i>Ørstavik, Dag, Alf Wenberg og Göran Sund: Er kamferfenol farlig eller utgått på dato i tannlegepraksis?</i>	634

KASUSPRESENTASJON

<i>Evensen, Bernt Johan: Bakterielt plakk på gingiva</i> ...594

AKTUELT FAG

<i>Brynjulfson, Atle, Inge Fristad og Inger Hals Kvinnsland: Smerteutredning og diagnostikk: systematisk innsamling og organisering av informasjon</i>	838
<i>Jon E. Dahl: Nytt og nyttig fra fagtidsskrifter</i>	230

<i>Jon E. Dahl: Nytt og nyttig fra fagtidsskrifter</i>	386
<i>Jon E. Dahl: Nytt og nyttig fra fagtidsskrifter</i>	436
<i>Jon E. Dahl: Nytt og nyttig fra fagtidsskrifter</i>	786
<i>Konsensuskonferanse i Jönköping: Karies i melketannsettet – strategier for undersøkelse og behandling</i>	434
<i>Statens beredning for medicinsk utvärdering (SBU): Att förebygga karies – en evidensbaserad kunskapsammanställning. Utdrag ur SBU:s sammanfatning och slutsatser för rapporten</i>	832

DOKTORAVHANDLING

<i>Torbjørn Jarle Breivik: Sorg og røyking påvirker utviklingen av periodontitt</i>	636
<i>Øystein Fardal: Kvalitetskontroll av periodontal behandling</i>	787

AKTUELT

<i>Kartlegging av tannhelsepersonells rolle i tobakksforebygging</i>	55
<i>Utvidet trygdeordning for pasienter med periodontitt fra 1. mai</i>	130
<i>Kampanje: Utslipp av kvikksølv må reduseres</i>	132
<i>Han har jobbet dag og natt (Intervju med tannlege Vivat Tangugsorn)</i>	133
<i>Krona med suksess (Intervju med leder i Krona-prosjektet, Eva Rydgren Krona)</i>	178
<i>Ta cøliakeren på alvor! (Intervju med leder i Norsk Cøliakiforening, Tone Wold)</i>	180
<i>Tannlegeforeningens Pensjonskasse: Hva hvis...</i>	181
<i>Vårens tarifforhandlinger: Et vanskelig oppgjør</i>	237
<i>Tannlege i fri akademisk utfoldelse (Intervju med Aslak Kringlegarden)</i>	239
<i>Helseministeren utfordrer og lytter til NTF</i>	276
<i>Stort EU-prosjekt ved UiO: Kan utvikle preparater som gjensker benvev</i>	277
<i>Praksis fungerer godt i praksis – men kan bli bedre..</i> 279	
<i>Ildsjel bak norsk utgave av program for pasientinformasjon</i>	281
<i>Amerikanske helsemyndigheter vil skjerpe kravene til amalgamprodukter</i>	282
<i>Farvel til karies?</i>	283
<i>Körperwelten</i>	284
<i>Husk prisinformasjon</i>	285
<i>Høybråten skuffet NTFs tillitsvalgte</i>	388
<i>Bedre munnstell uten Dent-o-sept</i>	390
<i>Alle arbeider med arbeidsmiljøet</i>	392
<i>Klagekurs på Gardermoen</i>	393
<i>Fagkritisk dag på Oslofakultetet</i>	395
<i>Revidert nasjonalbudsjett: Full seier til Tromsø</i>	439
<i>Utvidet refusjonsordning for periodontitt: God nyhet, men lite penger</i>	440
<i>Søskenmoderasjon ved tannregulering</i>	441
<i>Lokal lønnsdannelse i KS-området – jobben må gjøres lokalt!</i>	442
<i>Lang vei for selvstendige kvinner</i>	443

Tjenestekvalitet granskes i Oppland	596	Hud- og hårklinikken – ikke en frisørsalong (Siri H. Sætersdal)	147
Ny virkelighet for Nordisk institutt for material- prøving, NIOM: Storebror ser ikke alt lenger	598	Generelt god regnskapsstatus (Trond-Egil Korsmo)	185
Tannbehandling for institusjonspasienter – hvilken lov gjelder?	600	Student i Bergen eller Oslo – er det forskjell i holdninger? (Inger-Lise Mathiesen)	186
Samtale savnes	601	Eldrebølgen tar tannlegene (Finn Wichstrøm)	241
Bokettersyn hos Oslotannlege	638	Hvor skjevfordelte er tannlegene i Norge? (Egil Arnesen svarer Grytten, Skau og Holst)	288
Assistenttannleger – ansatte eller næringsdrivende?	638	Hvor skjevfordelt er seksjon for samfunns- odontologi i Oslo? (Peter Marstrander)	290
Moms eller ikke moms?	639	Specialistphobia chronica – finnes det en kur? (Tore Ramstad)	292
Omorgansiseringen av Helsetilsynet og opprettelsen av Sosial- og helsedirektoratet: Nye rene roller	642	Olympisk mesterskap i kortslutning (Carl Christian Blich svarer Tore Ramstad)	293
Tannhelseforetak i Oslo	644	Nå er vi én forening (Sissel Bjørntvedt)	346
Tannhelsesekretærer – autoriser dere	646	Påskebetraktninger fra en offentlig ansatt tannlege (Ola Andersen)	347
Statsbudsjettet: Opptrappingsplan for tannlege- utdanning i Tromsø og ”egenandelstak 2” med stønad til tannbehandling	788	En samlet forening er vårt beste våpen (Carl Christian Blich svarer Ola Andersen)	347
Røntgen på digital motorvei	790	Vi omskriver ikke virkeligheten (Jostein Grytten, Irene Skau og Dorthe Holst)	349
Studenter med forskerstipend	792	Hvor var Brå da NTF brakk staven? (Alf Christian Rossow)	350
Helseforsikring for NTF-medlemmer	794	Svar til Alf Christian Rossow (Gustav Gullaksen)	350
Retningslinjer for bruk av tannrestaurerings- materialer – NTFs høringsuttalelse	840	Hva mener NTF? (NTFs advokat Knut S. Kjølstad)	350
Tannpleierne får treårig utdanning og bachelor- grad fra høsten 2003: Blir bedre rustet til å stå i førstelinjen	844	Tar eldrebølgen tannlegene? (Bjørn-Olav Engebretsen svarer Finn Wichstrøm)	352
Finsk offentlig tannbehandling til alle	846	NDD trenger ikke å markedsføre tjenester gjennom leserinnlegg (Finn Wichstrøm svarer Bjørn-Olav Engebretsen)	352
Odontologisk verdensforlag med ny nordisk avdeling	848	Spesialistphobia chronica II (Tore Ramstad)	400
Årets lokale lønnsforhandlinger for offentlig ansatte: Bedre enn fryktet	898	Tannlegeforeningen og spesialistene (Carl Christian Blich svarer Tore Ramstad)	400
Norsk Pasientskadeerstatning – nå også for tannlege- pasienter	899	”Konvensjonell protetik” – hva er det? (Gudbrand Øilo)	401
Prosjekt for desentralisert spesialistutdanning av kjeveortopedier i Tromsø: Spesialister per distanse	900	Spesialister på bortebane (Einar Bjørknes)	402
Arbeidsgruppe i helseregion sør om forebyggende og helsefremmende arbeid: Forebygg – og la det lønne seg	902	En president til besvær (Roar Gommæs)	403
Studieplanseminar for tannlegeutdanning i Tromsø ..	904	Spør NIOM – et par bemerkninger	404
		Hva er virkeligheten? (Peter Marstrander svarer Grytten, Skau og Holst)	404
		Tannbehandlingsbehovet vil synke (Bjørn-Olav Engebretsen svarer Finn Wichstrøm)	444
		Tannlegeutdanning i Tromsø, kvalitet og distriktpolitikk. (Harald M. Eriksen)	606
		Ris og ros til årets landsmøte	813
		Landsmøtet i vind og i blæst	814
		Genanse og verdighet	814
		Tannpleiere – dyrt eller billig? (Ola Haugejorden) ...	862
		Tannlegeutdanning i Tromsø (Einar Berg)	864
		Problemer kan snus til utfordringer. (Harald M. Eriksen svarer Einar Berg)	864
		Et gufs fra fortida. (Tove Bakke svarer Ola Haugejorden)	906
		Utdannes tannpleiere på bekostning av tannleger? (Dorthe Holst svarer Ola Haugejorden)	907
		Galt om tannpleiere og kostnader (Jostein Grytten svarer Ola Haugejorden)	908
KOMMENTAR OG DEBATT			
Sju år for Raket. Ei søge om venting, von og svik (Geir Skorpen)	62		
Historien om Jacob fortsetter... (OTE-styret svarer Geir Skorpen)	63		
Nyttårshilsen til fylkestannlegen (Jan-Henrik Andersen)	64		
Et hjertesukk angående kurstilbud (Henning Høst)	65		
Bedre legedekning på kort tid (Dorthe Holst)	65		
Skatte- og avgiftsspørsmål i tannlegenæringen (Gustav Gullaksen)	139		
Tannlegeforeningens etiske regler – blir de fulgt? (Erik Svendsrud)	142		
Er triklosan i tannpasta skadelig eller farlig? (Gunnar Rölla)	143		
Sykdommer i munnhulen – hvem gjør hva? (Bjørn Joh. Fuglem)	145		
Inkasso – blott til besvær? (Inger-Lise Mathiesen) ..	146		

Tannpleiere – dyrt eller billig? (Magne Raadal).....	909
Utdanning av tannleger i Tromsø (Gudmund Graabak)	910

NTFs LANDSMØTE 2002

Samarbeid er roten til alt godt.....	796
NTFs informasjonsmøte: Praksiseier og assistent-tannlege – mulige samarbeidsavtaler	800
Nytt lønssystem – nye utfordringer for NTF.....	801
Trygd og tannbehandling – veien videre.....	802
Akuttbehandling – et populært tema.....	804
Periodonti – fra grunnforskning til trygdetakster.....	805
Kreft i munn, hode og hals	807
Diagnoser: Hvem har rett?.....	808
Erosjoner – et økende problem	809
Tannlege i bunn og grunn	810
Fem i forbifarten.....	812
Smerter	850
Tobaksforebygging – resultater fra en spørreundersøkelse blant tannleger.....	851
Hypnose – bør det bli lovlig for norske tannleger?....	852
Kast sonden.....	854
Karies og protetiske arbeider	854
Oslo spektrum: Nordental 2002.....	855
Berit Heløe: Tandlæger, Tandlægerinder og Damer i Faget.....	859
Astrid Fredlund: Æresmedlem i NOHF.....	860

ANDRE MØTER

Tannlegeutdanning i Norden: Mange felles utfordringer (Kjell Bjorvatn og Hans R. Haanæs).....	135
Vestlandsmøtet 2002: Med søkelys på fag, tannhelsepolitikk og tannlegeprofil.....	137
Dansk formann med innvandrerrappell. Rapport fra Årskursus i København.....	396
NOFOBI-seminar i Svolvær: En faglig, sosial og kulinarisk mølje av ypperste klasse	398
Samfunnsodontologisk forum: Offentlig tannhelsetjeneste – fra riksvei til ulike fylkesveier	604
Svenska Tandläkaresällskapetets Riksstämman: Odontologisk smörgåsbord med pasienten i sentrum	866

NTFs REPRESENTANTSKAP 2001

Øk grunnutdanningen i Oslo og Bergen – frisk debatt om etterutdanning.....	56
Valg	60

SOMMERNUMMERET 2002

Sommer.....	461
Tannlegeskrekk. Novelle av prinsesse Märtha Louise	464
Sommernatt i august. Hamarøy, Nordland. Fotografi av Pål Hermansen.....	467
Snop. Novelle av Stig Holmås.....	468

Tørkesnor. Fotografi av Espen Mortensen	469
Når du skal komme. Dikt av Laila Holm.....	469
Ellen Stenersen: Maleren Gudmund Stenersen: Fra amalgam til brent umbra.....	470
Fotojeger i norsk natur (Intervju med Nils Vikar).....	474
Ta tiden tilbake – på naturlig vis (Intervju med Hjørdis og Erik Lindland).....	476
Herre i eget gudshus (Intervju med Alf Christian Rossow).....	478
Fem timer opp – tolv minutter ned (Intervju med Tale Solheim)	480
En helsetanke bak alt han gjør (Intervju med Finn Devor)	482
Forventning. Fotografi av Anne-Lise Häupl-Kirsebom	483
Ole Skogedal: Tenner, ting og tang på Haiti	483
Bjørn O. Fonbeck: Med Rotary til India – fra slum til luksus.....	488
Thorbørn Guldseth: Den evig vandrende trønder hilser fra Kosovo	490
Johnny Grøthe: Kulturendringar og tannhelseproblem: Også for norske utvandrere til Amerika?.....	492
Allsidig svenske på veggen i Geitmyrsveien.....	494
Søndmørsposten 8. mai 1894: Sempel kur mot Tannpine	495
Erasmus på loffen.....	496
I residensen. Fotografi av Anne-Lise Häupl-Kirsebom	497
Om det skjedde i de dager... – en genetisk, historisk og arkeologisk nøtt	498
Krykkjer, formasjon på reir, Finnmark. Fotografi av Pål Hermansen	499
Cubaclassic-pastell. Fotografi av Espen Mortensen ..	500
Ex kuriosa odontologiae: Fødehem bygget med tannlegeassistanse.....	501

REPRESENTANTSKAP 2002

Tidende nr. 14.....	733–772
---------------------	---------

KURSKATALOGER OG LANDSMØTEPROGRAM

Kurs høsten 2002, nr. 6.....	301–364
Landsmøteprogram 2002, nr. 10.....	513–572
Kurs våren 2003, nr. 13	677–732

MINNEORD

Bang Phi Diep	192
John Silness	297
Olav Gorset	356
Arne Fredrik Ruud.....	611
Einar Hals.....	658
Sten Birger Person.....	659

BOKNYTT

69, 149, 194, 408, 445, 612, 660, 725, 914
--